Hvilken farge skal hytta ha?

Norge har mange dialekter. Språket har sine. Men også de tradisjonelle fargene på hytter og hus varierer fra sted til sted. Så hvilken skal du velge?

Av ifi.no

Skal du male den nye hytta? Eller har du lyst til å male den gamle i en annen farge? Hva er i så fall de "riktige" fargene? Passer det best at hytta er lys eller mørk, ensartet eller mangfoldig, prangende eller kamuflert?

- Spørsmålene har tusen svar, sier Jon Brænne. Forskeren og malerikonservatoren ved Norsk institutt for kulturminneforskning (Niku) har gjort fargeundersøkelser rundt om i landet i en årrekke. Han har skrevet tallrike bøker og artikler om emnet. Han er en av dem som kjenner det norske fargekartet best, slik det framtrer gjennom tusenvis av eldre bygninger. Mye av denne kunnskapen er nyttig for en moderne hyttebygger.

Brænne understreker hvordan det til alle tider har vært store lokale variasjoner. Fasiten finnes ikke. Opprinnelig handlet det om at stilimpulser og ditto materialvalg vandret inn i landet med ulik fart: Det som dukker opp som en dominerende farge- og byggestil i enkelte kystbyer på 1800-tallet, når kanskje ikke fram til innlandsbygdene før hundre år etter.

Det muntre kystland

Variasjonene er også preget av noe som kan tilskrives lynne. Hva skal man ellers si om kyststrøkene, særlig fra Trøndelag og nordover? Der konstaterer Brænne at fargetradisjonen fra 1920-årene begynte å få preg av kraftigere og muntrere farger enn i resten av landet. Slik har det fortsatt. Enhver som har kjørt langs kystveier på hele strekningen fra Hustadvika til Finnmark vil være enig: Hus i lyseblått, irrgrønt, knallrødt og turkis skinner mot deg. Ikke minst hus bygd mellom 1950 og 1970. De har farger som i og for seg burde skjære i øynene. Men det gjør de ikke! Sterke farger i kombinasjon med lyset på kysten

kan skape det aller beste inntrykk. Det er ikke forbudt med kontraster.

Tjære er tradisjon

Sterk eller ensartet fargesetting har likevel lite med landskapet å gjøre. Det handler mye mer om tilgangen på materialer. Mange hytteeiere i dag er så glad i mørk beis og tjærepreg. Slik tenkte ofte ikke forfedrene deres: Valget har mest å gjøre med at tjæra var den best egnede og lettest tilgjengelige overflatebehandlingen.

Men: Tjærefargen passer godt sammen med nasjonalromantikken. Når en hytteeier bruker mørk farge har han kanskje et underbevisst ønske. Ønsket er at hytta skal se ut som den har stått på muren sin bestandig, selv om kranselaget sto i fjor. Slike hytteeiere er tilhengere av det Brænne kaller historismen.

Urnorsk eller drage-show

- Nasjonalfølelsen vokste særlig sterkt fra 1860 og fram til 1915 - altså et stykke forbi unionsoppløsningen. Følelsen virket veldig sterkt på fargebruk og arkitektur. På den ene siden fikk vi det "urnorske". Bygningen skulle være grov og enkel, det skulle se ut som den var fra tidenes morgen. På den andre siden fikk vi den utagerende dragestilen: Nasjonalfargene rødt, hvitt og blått i ymse kombinasjoner. Rødt panel dominerte. Ornamentene skulle stå i skarp kontrast til hovedfargen. De mest overdådige nasjonalromantiske husene hadde seks-sju forskjellige farger på eksteriøret! ¨'

Hvit hytte på vidda

Brænne har laget fargekart som nøyaktig viser hvordan sveitserstil, jugend og funkis har påvirket fargesettingen på hus og hytter. Kartene finner du i boka "Gamle trehus" (Universitetsforlaget).

Her vil du blant annet se at et hvitt eksteriør ikke er "forbudt" på fjellhytter. Tvert imot viser et av Brænnes bilder ei lita, gammel og svært synlig hytte på Fokstua. Den skinner sinkhvitt i det vide, åpne landskapet. Vindusgeriktene er okerrøde.

Også nær historie har preget fargevalget på hyttene våre.

- Rundt 1960 kom beisen og fortrengte maling som overflatebehandling. Tendensen trenger ikke å vare ved: Nå ser vi at maling er på vei tilbake.

Dempe eller vise

Men hvilken farge skal vi velge?

Det beste rådet er å gjøre slik norske hytte- og husbyggere alltid har gjort: Bruk fargene bevisst. Ta først og fremst hensyn til hytta selv.

- Fargene på hytta kan framheve eller dempe. Med andre ord: Du kan bruke farger til å utvide eller redusere de forskjellige bygningselementene, sier Jon Brænne.

Dagens hytteeiere er ikke så heldig som den gamle, lokale maleren var: Han kunne justere og avpasse fargespekteret underveis. Han blandet fargene der og da - like ved selve veggen som skulle males.

Landskapet rundt hytta di må også prege valget du gjør. Særlig skal du ha øye for hvordan nabohyttene er fargesatt: Hvilke passer tilsynelatende godt inn, hvilke virker mer glorete? Hva er ytterpunktene av det som er tilrådelig i akkurat dette landskapet?

Kommunen og museet viser vei

Sjekk hva kommunen sier. Dersom hytta ligger i eller nær det som er definert som landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF) kan det bety at kommunen er nokså firkantet i sitt syn, slik vi for eksempel fant i en hyttegodkjenning fra Søgne kommune på Sørlandet: "Farge på fritidsboligen må være mørk og tilpasset naturen."

Egentlig er det ikke noe som sier at mørkt er bedre enn lyst på ei hytte. Naturen gir stort rom for begge deler, også i Søgne.

Er du spesielt opptatt av å finne farger som glir inn i den lokale tradisjonen, passer det med en tur til det lokale museet. Der sitter det som regel både en og flere som har god innsikt. Dessuten kan du studere gamle bygninger på museet ved selvsyn: Hvilke løsninger liker du best?